

forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 19 betragtedes som forkastet med samme stemmetal som underændringsforslag nr. 3.

Underændringsforslag nr. 21 forkastedes, idet 67 stemte for, 84 imod.

Ændringsforslag nr. 20 og 22 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 23 forkastedes, idet 67 stemte for, 83 imod.

Ændringsforslag nr. 24 forkastedes, idet 16 stemte for, 130 imod; 5 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 25 betragtedes som forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 24.

Ændringsforslag nr. 26 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 27 forkastedes, idet 17 stemte for, 132 imod.

Ændringsforslag nr. 28 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 26.

Ændringsforslag nr. 29 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 30 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 31-35 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 36 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 37 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 38 vedtoges uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 40 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 39 og 41 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 42 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 43-48 vedtoges uden afstemning.

§ 1 med de foretagne ændringer og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om virksomheder og forskning [af Bertel Haarder (V) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 24. Fremsat 28/10 77).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg vil gerne til indledning sige, at jeg ser det som noget positivt, at venstre har taget denne problematik op. Det er jo ikke ukendt, at jeg i en række forskellige forbindelser har givet udtryk for, at der bør skabes en større åbenhed omkring forskningen til gavn såvel for forskerne som for det omgivende samfund, herunder også erhvervslivet. Jeg synes altså også, at det er et vigtigt spørgsmål, som jeg meget gerne vil drøfte.

[Undervisningsministeren]

Jeg må dog samtidig beklage, at forslaget til folketingsbeslutning er så løst og i virkeligheden ret uforpligtende, ligesom jeg finder, at forslagsstillerne ikke fuldt har været opmærksomme på en række initiativer, der allerede er taget. Det havde måske derfor været nok så hensigtsmæssigt at søge nogle af disse forhold afklaret ved en drøftelse i folketingets forskningsudvalg forud for fremsættelsen af forslag her i salen.

Jeg går imidlertid ud fra, at der nu i forbindelse med udvalgsbehandlingen bliver lejlighed til nærmere at drøfte forslaget enkelte punkter, således at vi kan nå frem til et fornuftigt og sammenhængende resultat. Jeg vil tro, at forslagsstillerne deler dette ønske. Jeg skal derfor her blot komme med nogle foreløbige bemærkninger til de forskellige punkter i forslaget.

Det foreslås først, at der etableres gunstige og smidigere regler for de højere uddannelsesinstitutioners udførelse af arbejde for fremmede rekvirenter, dvs. det, der hidtil er blevet benævnt kontraktforskning. Efter min opfattelse må det betragtes som et stort fremskridt, at adgangen til udførelse af sådant arbejde er blevet udstrakt til et stort antal institutioner, og at de hidtidige hindringer af bevillingsmæssig art er bragt ud af verden. Forslaget om etablering af en sådan generel ordning, som det har været forbundet med uhyre besvær at nå frem til, blev da også godkendt af et stort flertal i finansudvalget, idet kun socialistisk folkeparti og Danmarks kommunistiske parti stemte imod. Det er fortsat min opfattelse, at den godkendte ordning ud fra en samlet vurdering er en god ordning og i hvert fald en klar forbedring i forhold til tidligere.

Jeg vil imidlertid ikke afvise, at udviklingen kan vise, at ordningen må justeres. Jeg har derfor også i ansøgningen til finansudvalget oplyst, at jeg inden udgangen af finansåret 1979 vil give en redegørelse for ordningens forløb. Inden der eventuelt gennemføres ændringer som foreslået af venstre, må det være rimeligt, at vi får mulighed for at vurdere, hvorledes ordningen virker, og så i forbindelse med den lovede redegørelse vurdere det faktiske behov for justeringer.

Hvad angår forslaget punkt 2 om offentliggørelse af forskningsresultater m. v., er jeg enig i, at det er både påkrævet og nødvendigt med den største grad af åbenhed og in-

formation udadtil. Det er som bekendt et spørgsmål, der har optaget mig en del i tidens løb.

Jeg vil gerne her tilføje to ting, nemlig for det første, at offentliggørelse af forskningsresultater er et grundlæggende kendetegn ved fri forskning, og for det andet, at undervisningsministeriet i forbindelse med statsrevisorernes beretning nr. 2 om forskningsmidlernes anvendelse m. v. har pålagt institutionerne at påse, at deres årsberetninger indeholder fyldestgørende oplysninger om den forskningsvirksomhed, der finder sted ved de forskellige institutter.

I punkt 3 er der foreslået indført en forhandlingspligt for offentlige forskningssteder over for virksomheder, der henvender sig. Det må naturligvis være sådan, at henvendelser fra virksomheder og andre til forskningsinstitutionerne tages op til seriøs behandling på institutionerne. På den anden side vil jeg dog være betænkelig ved at indføre en ubegrænset forhandlingspligt. Jeg er på dette punkt enig med den arbejdsgruppe, der i betænkning nr. 794 om forskningsstyring har foreslået, at kun undervisningsministeriet skal kunne stille krav om, at en forhandling skal gennemføres.

Beslutningsforslagets punkt 4 omtaler forsøg med fællesprojekter administreret af udviklingsfondet. Nu sorterer udviklingsfondet ikke under mig, men under handelsministeren, men jeg kan oplyse, at udviklingsfondet, hvis opgave er finansiering af produktudvikling, allerede har finansieret en del projekter af den art, der er nævnt i forslaget.

Om punkt 5 skal jeg først oplyse, at en sådan henstilling i realiteten faktisk er givet, nemlig ved statsministeriets cirkulæreskrivelse af 26. maj 1975. Jeg må dernæst sige, at det jo i øvrigt ikke er sikkert, at gennemførelse af forskningsopgaver på kontraktbasis i alle tilfælde, f. eks. på grund af opgavernes omfang og varighed, er det mest hensigtsmæssige. Hensigten med cirkulæreskrivelsen er bl. a. også at få vurderet, om en forsknings- og udviklingsopgave bør placeres ved en eksisterende forskningsinstitution, men jeg er selvfølgelig positiv over for, at vi på ny får udsendt en cirkulæreskrivelse, hvor man også kan gøre alle offentlige myndigheder opmærksom på den forbedrede adgang til løsning af opgaver på kontraktbasis.

[Undervisningsministeren]

Jeg er også enig med sigtet i forslaget punkt 6 og skal oplyse, at der under handelsministeriet er igangsat et udvalgsarbejde med henblik på at undersøge mulighederne for en øget anvendelse af udviklingskontrakter. Jeg finder også anledning til at pege på, at internationale forskningsorganisationer, som Danmark er medlem af, i vid udstrækning søger at placere udviklingskontrakter i medlemslandenes industrier som led i organisationernes forskningsprojekter.

Jeg er for så vidt enig i hensigten med forslaget punkt 7 om at forbedre mulighederne for at opnå en større bevægelighed, men også her finder jeg imidlertid, at staten for sit vedkommende ikke er den, der stiller sig hindrende i vejen. Erfaringerne fra erhvervsforskningen må naturligvis indgå i bedømmelsesgrundlaget ved ansættelse i offentlige forskerstillinger. Tidsbegrænset ansættelse er endda meget velkendt i forskningssektoren i forbindelse med stipendieordningerne, og der består efter min mening en rimelig adgang for forskere til at få orlov.

Med hensyn til den hæmning, der kan ligge i pensions- og anciennitetsregler, er den nok af mindre betydning på forskningsområdet, idet det overvejende antal forskere er ansat på overenskomstvilkår. Så vidt jeg kan se, er der intet til hinder for, at disse vilkår kan overføres til en ansættelse i den private sektor.

Endelig skal jeg henvise til, at der ved disponeringen af den bevilling, der i augustsamlingen blev givet til projektgrupper for færdiguddannede, vil blive tillagt projekter med henblik på den private sektor høj prioritet.

Hvad angår forslaget punkt 8 og 9, vil jeg nævne tre ting, der viser, at der allerede er taget initiativer i den foreslåede retning: for det første arbejder de faglige landsudvalg allerede med de problemer, der er nævnt i forslaget, f. eks. ved arbejdet med korterevarende, videregående uddannelser; for det andet er aftagernes synspunkter om uddannelserne repræsenteret i de faglige landsudvalg; og for det tredje de tidligere nævnte projektgrupper for færdiguddannede, hvor netop hensynet til forholdet mellem uddannelserne og den private sektor tillægges særlig vægt.

Det havde måske nok været rimeligere, om forslaget punkt 10 havde stået først, idet

jeg selvfølgelig kan være enig i, at der indledningsvis bør tilvejebringes et beslutningsgrundlag. I øvrigt foreligger der faktisk en statistisk opgørelse af dansk erhvervslivs forskning og udviklingsarbejde i 1975. Opgørelsen, der er offentliggjort i begyndelsen af 1977, indeholder dog ikke sammenligninger med udlandet. Endvidere har forskningssekretariatet gennemført en særlig undersøgelse af den jordbrugs- og veterinærvidenskabelige forskning, men denne undersøgelse er endnu ikke offentliggjort.

Det bør vel også nævnes, at landbrugets samråd for forskning og forsøg udarbejder en detaljeret statistik inden for landbrugsområdet. Om dette så udgør et tilstrækkeligt beslutningsgrundlag, må vi se på under udvalgsarbejdet.

Jeg vil afslutte disse bemærkninger med endnu en gang at understrege, at jeg ser venstres forslag som et positivt initiativ.

Camre (S):

Den socialdemokratiske folketingsgruppe har haft lejlighed til i detaljer at sætte sig ind i ministerens tale her i dag, og jeg kan på gruppens vegne sige, at vi i alle detaljer er enige i de betragtninger, der er gjort gældende af ministeren. Jeg finder derfor ikke grund til at bruge tingets tid på at gentage denne enighed, men kan give vores tilslutning til en positiv udvalgsbehandling.

Maisted (FP):

Fremskridtspartiet er også positivt over for det initiativ, venstre her har taget. Vi vil dog gøre opmærksom på, at vi ikke går ind for selektiv støtte til erhvervslivet, sådan som man giver udtryk for at man ønsker.

Vi vil se positivt på forslaget i udvalget.

Grove (KF):

Det konservative folkeparti vil også se positivt på dette forslag. Vi er enige i de intentioner, der ligger i forslaget, og vi er enige i, at skal vore virksomheder klare sig i fremtiden, må vi også have en god forskning.

Mimi Jakobsen (CD):

På CDs vegne kan jeg give positiv tilslutning til mange af de ideer, der ligger bag forslaget. Det er ganske givet, at vi ønsker at værne om forskningen på den måde at for-

[Mimi Jakobsen]

stå, at der stadig skal være plads til forskning, der ikke er decideret samfundsrelevant eller erhvervsnyttig; det må vi fortsat have råd til. Men netop et øget samarbejde mellem erhvervslivet og den offentlige forskning vil være til gavn for begge parter og dels gøre erhvervslivet mere konkurrencedygtigt, dels give forskningen bedre økonomiske og arbejdsmæssige vilkår.

Vi vil se positivt på forslaget i udvalget.

Bodil Boserup (SF):

SF må karakterisere det fremsatte beslutningsforslag som stort set overflødigt. Vi er på linje med undervisningsministeren, der i sin tale understregede, at det meste af det, forslaget indeholder, for længst var taget under overvejelse og bragt til udførelse af ministeriet.

Vi er overordentlig kritiske over for enkelte af punkterne; især forekommer det mig påfaldende, at man i bemærkningerne til punkt 8 og 9 på én gang kan tale om den enorme ledighed blandt forskere og sige, at der skal være mulighed for aflønning ved overarbejde. Jeg forstår ikke, at hr. Bertel Haarder kan være så uvidende om forskeres arbejdsvilkår, at han kan tale om, at man skulle gavne erhvervslivet ved at give forskere lejlighed til at arbejde ved overarbejde. Forskning udført som overarbejde må jeg betragte som overfladisk, med det kendskab jeg har til det. Det kan næppe være til gavn for erhvervslivet at skulle have folk til at sidde og nørkle i sene nattetimer, for forskerne har jo nemlig nok at bestille i deres faste stillinger.

Jeg må samtidig gøre opmærksom på, at vi er af den opfattelse, at hvis grene af erhvervslivet føler et voldsomt behov for at få forsket på et bestemt område, kunne vi jo anbefale dem at ansætte nogle af de mange forskere, der går ledige.

For øvrigt finder vi forslagets bemærkninger om, at der ikke må oprettes nye forskningsinstitutioner, meget skadelige. Det er jo tænkeligt, at forskningen kan være gavnlig såvel for staten som for dele af erhvervslivet, uden at arbejdet kan pålægges eksisterende institutioner, f. eks. fordi disse har nok at bestille. Således at afskære det offentlige fra at oprette nye institutioner til løsning af

kommende opgaver finder jeg meget uheldigt.

Svend Haugaard (RV):

Det radikale venstre kan også tilslutte sig sigtet med forslaget, som jo er at forbedre kontakten mellem forskningen og brugerne af forskningen. Heldigvis pågår der en hel del af det i forvejen, men kan det bedres, ser vi det meget gerne. Vi mener, at forslaget kan være nyttigt som grundlag for udvalgsarbejde, hvorunder nogle af de problemer, der er peget på i de 10 punkter, kan diskuteres.

Vi synes på den anden side nok, at forslaget er lidt løst udformet som beslutningsforslag. Det har snarere form af en resolution. Men vi drøfter gerne forslagets indhold i udvalget og mener, det er godt, at vi tager op til vurdering, hvordan vi er i stand til i højere grad – som der står i forslaget – ikke at forske efter nytte, men dog at nyttiggøre forskningen; det er vi stærkt indstillet på.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg skal indskrænke mig til at sige, at kristeligt folkeparti ser positivt på forslaget. Det er nok lidt løst opbygget, men intentionerne i det er gode, og jeg tror, det vil give anledning til en god debat i undervisningsudvalget om forskningens betydning.

Alfred Hansen (DR):

En forudsætning for, at vi kan medvirke til forslaget, er, at den frie forskning ikke antastes, og det ser ifølge første punkt i forslaget også ud til, at man ikke har til hensigt at antaste den. I øvrigt kan vi hilse med tilfredshed, at man undersøger forskellige andre forskningsmuligheder, men må måske nok sætte et spørgsmålstegn ved det berettigede i at have en slags kontraktforskning. Vi glæder os til udvalgsbehandlingen; muligvis bliver der tale om ændringsforslag til forslaget, men i hvert fald er vi positivt indstillet over for det arbejde, der forestår i udvalget.

Litha Christiansen (VS):

Formålet med venstres forslag er, som det tydeligt fremgår af bemærkningerne, at øge kontraktforskningen for herigennem, som der står, at sikre erhvervslivets behov for produktudvikling og øget konkurrenceevne. Det betyder groft betragtet at bruge forskningen

[Litha Christiansen]

til at ændre arbejdsprocesserne på virksomhederne og herigennem intensivere arbejdet for de ansatte. Det er præcis, hvad forskningen i endnu højere grad, end det i dag er tilfældet, skal bruges til ifølge venstres forslag. At langt størstedelen af forskningen i dag allerede er bestemt af erhvervslivets behov og krav, gør det ikke bedre.

Venstre får i sit forslag nærmest den danske forskning til at fremstå som totalt uafhængig af kapitalens interesser. Således står der i bemærkningerne, at kun ca. 1 pct. af de samlede udgifter på Danmarks tekniske højskole finansieres gennem kontrakter med private virksomheder. Men det er jo langtfra det samme, som at resten af forskningen er totalt uafhængig af erhvervslivets krav og behov. Det er blot vanskeligt at opføre skellet mellem den forskning, der mere eller mindre betales af det offentlige, og den forskning, som erhvervslivet yder en klatskilling til.

Jeg vil herefter kort kommentere de enkelte punkter i forslaget. Punkt 1 handler om den fremtidige finansieringsform for forskningen. Venstres forslag vil være med til at forstærke de tendenser, der allerede eksisterer i dag, nemlig at kontraktforskningen med dens private finansiering tvinger institutionerne til at fremstille erhvervsvenlig forskning, idet institutionernes udvikling hurtigt vil blive afhængig af denne støtte. Den statsligt finansierede del af forskningen kan så på længere sigt spares og en total afhængighed af erhvervslivet blive konsekvensen.

I bemærkningerne til dette punkt gør venstre meget ud af at fastslå, at forskningsfriheden bestemt skal bevares, og at forskerne skal have ret til at sige nej. Men samtidig foreslås det, at forskerstillingerne skal gøres tidsbegrænsede, og at mængden af åremålsansættelser skal øges. Hvordan forskerne herefter skal ansættes, fremgår tydeligt af følgende citat fra bemærkningerne til punkt 1:

» ... et institut kan gennem kontraktforskning øge sin aktivitet, sine indkøb og sit personaleforbrug ... «.

Erklæringen om forskningsfriheden og retten til at sige nej er herefter en ren frase. Der er nemlig ikke tale om, at forskerne bliver spurgt. Der er tale om, at institutterne først tegner kontrakten med erhvervslivet og derefter ansætter forskerne til den ønskede

forskning. Når dette så sættes i relation til den omfattende akademikerarbejdsløshed, er forskningsfriheden stort set blevet indskrænket til retten til at opnå 5 ugers karantæne på arbejdsformidlingen, hvis man nægter at modtage jobbet.

Punkt 2 handler om offentliggørelsen af forskningsresultaterne. At venstres forslag er totalt modsigelsesfyldt, fremgår også af dette punkt 2. Heri fastslås, at der er pligt til jævnlig offentliggørelse af forskningsresultater; men et par linjer ovenover i punkt 1 står der samtidig, at det bør bero på lokalt indgåede kontrakter, i hvilken form og udstrækning resultaterne skal offentliggøres. Det betyder rent faktisk ikke kun en hemmeligholdelse af forskningsresultaterne, men også en hemmeliggørelse af selve arbejdsprocessen.

Konsekvenserne af en sådan forskningspolitik har vi et udmærket eksempel på i den netop kørende sag mod den tidligere direktør for Slagteriernes Forskningsinstitut.

Punkt 8 og 9 omhandler de nødvendige ændringer i uddannelsernes indhold som følge af en opprioritering af kontraktforskningen. Derom skal jeg sige følgende: ikke nok med, at venstre ønsker en mere direkte tilknytning mellem forskningen og erhvervslivet, men samtidig og netop i konsekvens heraf skal erhvervslivets repræsentanter have direkte indflydelse på selve studieforløbet, ved at der oprettes særlige erhvervsrelevante undervisningsmoduler i uddannelserne.

VS vender sig generelt mod disse tendenser i venstres forslag og også mod de tanker, der ligger i det af undervisningsministeren netop udsendte forslag til ændring af forskningen, som nu ligger til høring på de højere læreanstalter. Det går ud på at styrke virksomhedernes indflydelse på forskningen, og det vil på længere sigt betyde en total afhængighed af midlerne fra erhvervslivet og dermed nedskæring af de offentlige forskningsmidler.

Bertel Haarder (V):

Jeg vil gerne takke for den positive og konstruktive måde, man har modtaget forslaget på. Den var så positiv, at jeg ikke vil indlede nogen polemik mod nogen. Jeg vil straks indrømme, at man kan sige, at visse punkter er løse på den måde, at de vedrører et grænseområde, noget, der egentlig har

[Bertel Haarder]

med noget helt andet at gøre, og som derfor ikke kan udfoldes i detaljer i et sådant beslutningsforslag. Det er netop, som alle har forstået, selve intentionen eksemplificeret ved 10 konkrete forslag, som er det afgørende, og det er jeg meget glad for at der var tilslutning til.

Folketinget har ved sin tilslutning erkendt, at der her er en synsvinkel på sagerne, som vi må gøre noget mere ud af i fremtiden. Jeg har også bemærket ministerens skrivelser allerede for flere år siden om forskningen og dens nyttiggørelse. Den debat, som jeg jo også selv har deltaget i, og hvor ministeren måske følte sig misforstået – det var hun måske selv ikke helt uden skyld i – er nu endt med, at der er en hel række konkrete ting, som vi straks kan tage op, og som vi er enige om der bør gøres noget ved. Vi kan drage mere nytte af vor forskning; ja men så lad os straks gå i gang!

Det glæder mig, at man i de faglige landsudvalg tilsyneladende er gået i gang med det – vi andre ved jo ikke så meget om, hvad der foregår dér. Vedrørende kontraktforskningen er der dog i punkt 1 forslag om en helt konkret ændring, og jeg var meget glad for, at ministeren ikke afviste den på forhånd.

Det er bemærkelsesværdigt, at en så positiv modtagelse ikke havde været mulig for 5 år siden – det tør jeg vædde på. Der er altså visse ting, som vi har arbejdet os frem imod, en erkendelse på dette felt, som ikke var til stede for nogle år siden. Også det takker jeg for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udvalget angående videnskabelig forskning. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om adgang til de videregående uddannelser [af Bertel Haarder (V) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 32. Fremsat 16/11 77).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Må jeg indledningsvis sige, at jeg finder, at adgangsreguleringen endnu er så ny, at det er nyttigt igen at drøfte grundlaget for den og at vurdere, hvorledes reguleringen virker, således at vi kan udforme proceduren, så de gener, der er ved den, kan reduceres mest muligt.

Da vi sidste gang her i salen drøftede spørgsmålet om adgangsregulering til de videregående uddannelser – det var i april – var hovedproblemet, om det overhovedet var forsvarligt og teknisk muligt at gennemføre adgangsregulering i 1977. Mange mente, at de uddannelsessøgende havde fået alt for lidt vejledning om systemet, og at det edb-teknisk ville bryde sammen.

Det viste sig nu i sommer, at adgangsreguleringen kunne gennemføres uden væsentlige tekniske problemer, og uden at de uddannelsessøgende blev ladt i stikken. Hele proceduren forløb smidigt. De uddannelsessøgende forstod systemet, og institutionsadministrationerne overholdt de fastsatte tidsfrister, samtidig med at man hele tiden sørgede for at afhjælpe de enkelte problemer, så ingen blev afvist på grund af rene formaliteter. Vi kan først og fremmest takke institutionsadministrationerne og alle andre, der har deltaget i vejledningsarbejdet over for de uddannelsessøgende, for dette tilfredsstillende forløb.

Det er imidlertid nok så væsentligt, at adgangsreguleringens omfang blev væsentlig mindre end frygtet, samtidig med at tilgangen til en række af de uddannelser, der er mest truet af arbejdsløshed, blev reduceret betragteligt. Formålet med den generelle adgangsregulering er jo ikke at indføre adgangsregulering ved alle uddannelser eller ved så mange uddannelser som muligt, men derimod gradvis at opnå en bedre tilpasning mellem tilgangen til uddannelserne, beskæfti-